

Informatívna správa o činnosti Zastúpenia Košického samosprávneho kraja pri EÚ v Bruseli

Základné informácie

Zastúpenie Košického samosprávneho kraja pri EÚ (Kosice Region Brussels Office) začalo svoju činnosť v Bruseli v roku 2019. Košický samosprávny kraj (KSK), spolu s Bratislavským a Trnavským samosprávnym krajom (BSK a TTSK), v súlade s ostatnými vyspelými regiónmi, ktoré majú stále zastúpenie na pôde Európskej únie, reagoval na potrebu upevniť hlas regionálnej samosprávy v srdci európskeho diania. Poslaním Zastúpenia je zviditeľnenie regionálnej samosprávy v centre života EÚ, vytváranie partnerstiev – networking – pre realizáciu politík samosprávy a príspevok k zlepšeniu vykonávania fondov EÚ.¹

Berúc do úvahy rastúci počet a zložitosť nových európskych právnych predpisov ako aj nabiehajúci program pre čerpanie Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), ktorých prijímateľom je aj KSK, majú tieto aktivity kľúčový význam.

V roku 2023 Európska komisia predstavila sériu legislatívnych návrhov v rámci preskúmania Viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2021 – 2027. Tento proces mal za cieľ prispôsobiť finančné prostriedky novým prioritám a výzvam, ktorým Európska únia čelí, pričom kľúčovým aspektom bolo zabezpečenie efektívnosti rozpočtu a podpory strategických cieľov EÚ.

V decembri 2022 bola schválená revízia VFR, ktorá posilnila rozpočtové krytie, najmä v oblasti úverov pre členské štáty a makrofinančnej pomoci Ukrajine. Následne, vo februári 2024, prebehla ďalšia hĺbková revízia, ktorá reflektovala nové geopolitické a ekonomické výzvy.

Košický samosprávny kraj (KSK) si v tomto dynamickom procese uvedomoval, že iba pasívne sledovanie udalostí by v súčasnej dobe rýchlych zmien predstavovalo značnú strategickú nevýhodu. Prostredníctvom aktívneho zapojenia sa do Európskeho výboru regiónov (VR, EVR, CoR) KSK nielen získaval včasné a presné informácie o prebiehajúcich rokovaníach, ale aj reflektoval na zmeny v štruktúre financovania a adresne upozorňoval na potreby regiónu.

Táto angažovanosť sa prejavila v schopnosti KSK efektívne identifikovať a reagovať na nové príležitosti financovania, čím sa región lepšie pripravil na využitie dostupných európskych zdrojov. Výbor regiónov poskytol KSK priestor na vyjadrenie stanovísk k revízii VFR a zapojenie sa do tvorby odporúčaní, ktoré ovplyvnili rozdelenie rozpočtových prostriedkov.

Mestá a regióny sú zodpovedné až za 80 % verejných investícií v Európe, a preto je ich aktívna účasť na formovaní rozpočtových rozhodnutí nevyhnutná. Vďaka efektívnej koordinácii a strategickej prítomnosti pri rozhodovacích procesoch EÚ si KSK zabezpečil, že jeho rozvojové priority sú zosúladené s európskymi finančnými rámcami, čím sa posilnila jeho schopnosť efektívne využívať dostupné zdroje na podporu ekonomického rastu, konkurencieschopnosti a prosperity regiónu. Prostredníctvom riadneho členstva v Európskom výbore regiónov, v Združení európskych regiónov (AER) či ako aktér na pôde bruselských regionálnych platforiem, v ktorých pôsobia zamestnanci krajských zastúpení, zvyšuje KSK svoju viditeľnosť na európskej úrovni a tak aj spôsobilosť dostať sa do povedomia tvorcov legislatívy či záujemcov o investovanie. Skvalitňuje sa tak dosah ku kľúčovým dátam

¹ <https://brusel.vucke.sk/>

a inováciám, ktoré sa následne môžu implementovať v rámci výkonu regionálnej politiky v prospech tých najdôležitejších - občanov kraja a rozvoju územia. V intenciách uvedených skutočností tak Zastúpenie KSK pri EÚ buduje kontakty s európskymi inštitúciami, najmä s Európskym parlamentom (EP), VR a Európskou komisiou (EK). KSK je takto otvorený vytvárať siete partnerov a vymieňať si cenné skúsenosti so všetkými, ktorých sa európsky projekt dotýka. Medzi takéto partnerstvá môžeme zahrnúť najmä slovenské podniky pôsobiace v rámci kraja, regionálnych partnerov, vzdelávacie inštitúcie, akademikov, investorov, lobistov, konzultantov, médiá atď.

Zastúpenie KSK pri EÚ sídli pod jednou strechou spolu so zastúpením BSK a TTSK na Rue d'Arlon 63 v Bruseli. Kancelária sa nachádza v priestoroch nízkoenergetického domu „Renewable Energy House“, ktorý funguje s dôrazom na environmentálne aspekty, koncept udržateľnosti, ekologický a citlivý prístup k prírode, čo je samozrejme hlavná prizma, cez ktorú aktuálne aj v roku 2025 všetky európske politiky prechádzajú. Poloha priamo v Európskej štvrti v tesnej blízkosti inštitúcií EÚ, predstavuje nezanedbateľnú výhodu.

Personálne obsadenie

Zastúpenie KSK pri EÚ patrí v organizačnej štruktúre KSK pod činnosť Odboru regionálneho rozvoja (ORR), ktorý vedie Ing. Barbora Kováčová. Fungovanie a činnosti kancelárie zabezpečuje jeden stály hlavný zamestnanec, Mgr. Michal Roháč, vedúci zastúpenia.

Zastúpenie uspelo a získalo aj v roku 2024 **certifikát ministra vonkajších vzťahov Regiónu Brusel - hlavné mesto, ktorým sa kancelária KSK uznáva ako oficiálne zastúpenie regionálnej samosprávy na území regiónu Brusel.**

Stanovenie rámca úloh a aktivít

Kľúčovými hľadiskami úspechu Zastúpenia sú schopnosť budovať a udržiavať stabilné vzťahy s politickými a obchodnými subjektmi, detailná analýza a interpretácia udalostí a trendov v európskom politickom kontexte, efektívna komunikácia a schopnosť vyjednávať s rôznymi zúčastnenými stranami, ako aj dôraz na identifikáciu a presadzovanie záujmov vlastného regiónu s ohľadom na fluidnú dynamiku európskeho politického prostredia. Tieto kritériá tvoria základ pre úspešné diplomatické pôsobenie v Bruseli a sú nevyhnutné pre dosiahnutie žiaducich výsledkov v rámci európskych politických a obchodných vzťahov.

V rámci svojej činnosti ORR stanovuje pre Zastúpenie KSK pri EÚ tieto priority a hlavné aktivity.

1. Členstvo KSK v Európskom výbore regiónov – hlavný pilier Zastúpenia KSK

Všeobecný vplyv politík EÚ na regióny, mestá, obce a socioekonomických partnerov je značný. Preto je v záujme KSK, aby jeho inštitúcie a partneri boli uzrozmenejší s politikami EÚ a mali potrebné informácie o vývoji na európskej scéne. To im umožní nielen sa včas prispôbiť rozhodnutiam prijatým v Bruseli, ale aj ovplyvňovať legislatívu EÚ.

Dôležitosť regionálnej politiky zdôrazňuje fakt, že viac ako 70% rozhodnutí prijatých na európskej úrovni má priamy dopad na obce a regióny, navyše až 80% verejných investícií v Európe je uskutočňovaných samosprávami. VR ako poradný orgán zastupuje miestne a regionálne samosprávy v EÚ a v ich mene predkladá stanoviská EK a Rade EÚ. Jeho hlavným poslaním je **zapojiť miestne a regionálne samosprávy do európskeho rozhodovacieho procesu a umožniť im participovať aktívne na procese tvorby politík EÚ, a tým podporovať väčšiu angažovanosť občanov na európskom projekte.** Jednou z prioritných úloh Zastúpenia je analýza legislatívnej agendy VR a pripomienkovanie návrhu

stanovísk v súlade so záujmami a prioritami KSK. Zastúpenie KSK spolupracuje s VR a vytvára priestor pre predsedu kraja, aby prezentoval názor samosprávy a aby oboznamoval členov a verejnosť s aktivitami kraja v celoeurópskych témach.

VR sa zasadzuje o nezávislosť regionálnych a miestnych samospráv, aby mali právo disponovať primeranými vlastnými finančnými prostriedkami, ktoré im umožnia plniť si svoje povinnosti. Touto cestou propaguje zásady a mechanizmy dobrej verejnej správy a podporuje proces decentralizácie. Výbor regiónov aktívne podporuje iniciatívy a politiky, ktoré majú priniesť zmenu „zdola nahor“, viacúrovňové riadenie a riadenie viacerými zainteresovanými subjektmi.

EK, Rada EÚ a EP sa v prípade navrhovania právnych predpisov z oblastí, ktoré sa týkajú miestnej alebo regionálnej samosprávy, ako napríklad zdravotníctvo, vzdelávanie, zamestnanosť, sociálna politika, hospodárska a sociálna súdržnosť, doprava, energetika a zmena klímy, **musia poradiť s Výborom regiónov. VR sa dlhodobo snaží získať postavenie v procese rozhodovania EÚ, ktoré by sme mohli voľne prirovnať k potenciálne druhej komore EP.** V opačnom prípade môže VR podať žalobu na Súdny dvor Európskej únie.

Zastúpenie KSK pravidelne zabezpečuje, aby mal predseda KSK vytvorený priestor na vystúpenie a stanovisko ku konkrétnej téme či legislatíve. V roku 2024 sa uskutočnilo 11 rokovacích dní plenárneho zasadnutia, 53 stretnutí v rámci činnosti Výboru regiónov a v roku 2025 by mal byť tento počet obdobný. V tomto roku začína nové funkčné obdobie. Novou predsedníčkou EVR sa stáva Kata Tüttő, vice-primátorka Budapešti. Prvým podpredsedom sa stáva Juan Manuel Moreno Bonilla, predseda regiónu Andalúzia.

Zloženie VR

Členovia VR sú volení zástupcovia pracujúci pre miestne alebo regionálne orgány. Každá krajina nominuje členov podľa vlastného výberu, ktorých vymenúva Rada EÚ na päťročné obdobie s možnosťou jeho predĺženia. Počet členov za každú krajinu závisí od počtu jej obyvateľov. Členovia jednotlivých krajín tvoria národnú delegáciu, ktorá odráža politické, geografické, regionálne a miestne zloženie danej krajiny.²

V súlade s ustanoveniami rozhodnutia Rady 2014/930/EÚ zo 16. decembra 2014 VR pozostáva z 329 členov a rovnakého počtu náhradníkov.³

Slovenská národná delegácia

Slovenská republika má v EVR deväť členov a rovnaký počet náhradníkov. Nominácie boli vytvorené na základe dohody Združenia samosprávnych krajov (SK8), Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS) a Únie miest Slovenska (ÚMS). Návrh schvaľuje vláda SR.

Členovia delegácie:

- Rastislav TRNKA (ELS, Európska ľudová strana)
- Juraj DROBA, predseda delegácie (EKR, Európski konzervatívci a reformisti)
- Ján FERENČÁK (Nezaradený)
- Ondrej LUNTER (Nezaradený)
- Milan MAJERSKÝ (ELS, Európska ľudová strana)
- Ľuboš TOMKO (Nezaradený)
- Jozef VISKUPIČ (Renew Europe)
- Vladimíra VYDROVÁ (EKR, Európski konzervatívci a reformisti)
- Branislav ZACHARIDES (EKR, Európski konzervatívci a reformisti)

² <https://cor.europa.eu/en/members/Pages/default.aspx>

³ <https://cor.europa.eu/en/about/Pages/default.aspx>

Náhradníci delegácie:

- Michal BARTEK (Nezaradený)
- Branislav BECÍK (Nezaradený)
- József BERÉNYI (ELS, Európska ľudová strana)
- Erika JURINOVÁ (ELS, Európska ľudová strana)
- František OŤHA (ELS, Európska ľudová strana)
- Ladislav SMATANA (ELS, Európska ľudová strana)
- Peter ŠVARAL (EKR, Európski konzervatívci a reformisti)
- Tibor TALDÍK (Nezaradený)
- Matúš VALLO (Renew Europe)

Koordinátori delegácie:

- Tomáš TELEKY (BSK)
- Michal ROHÁČ (KSK)

Predseda KSK, Rastislav Trnka, sa stal členom VR v októbri 2018 a je členom dvoch komisií, COTER, komisie pre politiku územnej súdržnosti a ENVE, komisie pre životné prostredie, klimatické zmeny a energetiku. Zastúpenie predsedovi kraja zabezpečuje priestor na prezentáciu kraja na celoeurópskej pôde napr. aj s „High level“ politickými aktérmi ako sú eurokomisári či prezidenti Európskej rady. Na základe týchto aktivít sa predseda zúčastňuje odborných konferencií a podujatí, na ktorých mu aj samotný VR dáva štatút jeho reprezentanta. Výdavky spojené s pracovnými cestami predsedu v rámci aktivít súvisiacich s Výborom regiónov sú hradené zo zdrojov Výboru regiónov. Zastúpenie KSK plánuje aj v roku 2025, tak ako predošlý rok, uskutočnenie minimálne 5 zasadnutí národných delegácií.

Komisia pre politiku územnej súdržnosti a rozpočet EÚ (COTER)

Do pôsobnosti komisie COTER patria:

- hospodárska, sociálna a územná súdržnosť
- štrukturálne fondy
- územné plánovanie
- mestská politika
- bývanie
- dopravná politika, vrátane TEN-T
- makroregióny
- územná spolupráca
- regionálna štatistika a ukazovatele
- ročný rozpočet EÚ
- viacročný finančný rámec
- miestne a regionálne financie

Okrem toho je komisia COTER zodpovedná za posúdenia územného vplyvu, ktoré vypracúva VR. Posúdenia územného vplyvu poskytujú spravodajcom VR analýzu potenciálneho územného vplyvu legislatívnych návrhov EÚ. V roku 2024 sa uskutočnilo 7 zasadnutí komisie a v roku 2025 je tento počet obdobný. Táto pozícia je pre predsedu KSK región je mimoriadne významná, keďže prichádza v období začiatku rokovaní o budúcom

rozpočte EÚ a nastavení eurofondov po roku 2027. Slovensko tak získava väčší vplyv pri presadzovaní regionálnych záujmov a formovaní kohéznej politiky tak, aby lepšie reflektovala potreby jednotlivých území.

Program činnosti Komisie pre politiku územnej súdržnosti a rozpočet EÚ (COTER) na rok 2025 sa sústreďuje na tieto kľúčové oblasti:

1. **Rozpočet EÚ a viacročný finančný rámec (VFR)** – COTER bude analyzovať návrh EK na obdobie po roku 2027 (očakáva sa v júli 2025), presadzovať územný prístup v rozpočte a zabezpečiť financovanie miestnych a regionálnych investícií,
2. **Územné hodnotenie dopadov (TIA) a lepšia regulácia** – COTER bude propagovať TIA ako nástroj posilňujúci územnú súdržnosť v legislatívnom procese EÚ a organizovať workshopy na posúdenie dopadov politík na regióny,
3. **Kohézna politika** – COTER sa bude venovať revízii implementácie programov 2021 – 2027, obhajovať princípy miestneho riadenia a partnerstva, a reagovať na legislatívne návrhy EK na obdobie po roku 2027,
4. **Spravodlivá transformácia** – COTER bude pokračovať v práci na mechanizme spravodlivej transformácie a spolupracovať s Európskou komisiou, aby zabezpečil efektívne riadenie prechodu na klimatickú neutralitu v regiónoch,
5. **Európska územná spolupráca (Interreg)** – COTER bude presadzovať zachovanie všetkých foriem spolupráce (cezhraničná, nadnárodná, interregionálna) a sledovať implementáciu nového nariadenia BRIDGEforEU na odstraňovanie cezhraničných prekážok,
6. **Udržateľná doprava** – COTER sa bude venovať zelenému prechodu v doprave, výstavbe nabíjacej infraštruktúry a dokončeniu siete TEN-T. Podporí aj automobilové regióny v prechode na bezemisnú mobilitu.

Komisia pre životné prostredie, klimatické zmeny a energetiku (ENVE)

Do pôsobnosti komisie ENVE patria tieto oblasti politiky:

- klimatické zmeny: prispôsobovanie sa a ich zmiernenie
- energia z obnoviteľných zdrojov
- politika v oblasti životného prostredia
- transeurópske energetické siete
- nová energetická politika
- vesmírna politika pre územný rozvoj (Galileo, GMES/Copernicus a súvisiace otázky)
- Green Deal (Zelená dohoda)⁴

Komisia ENVE tiež koordinuje aktivity súvisiace s Dohovorom primátorov a starostov, čo je iniciatíva, ktorá spája miestne a regionálne samosprávy v boji za lepšiu politiku v oblasti klímy a energetiky. V roku 2024 sa uskutočnilo 12 aktivít tejto komisie.

Pracovný program ENVE na rok 2025 vychádza z priorít novej Európskej komisie, plánov jej prvých sto dní a celkového pracovného programu EK na rok 2025. Zohľadňuje aj budúce

⁴https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/green-deal.aspx?utm_source=SharedLink&utm_medium=ShortURL&utm_campaign=Green%20Deal%20Going%20Local

politické priority Výboru regiónov (CoR) na obdobie 2025 – 2030, čím zabezpečuje kontinuitu a súlad s hlavnou agendou EÚ.

ENVE sa bude zameriavať na implementáciu Európskej zelenej dohody, prispôsobenie sa zmene klímy, environmentálnu politiku a energetickú transformáciu. V týchto oblastiach bude klásť dôraz na nulové znečistenie, obehové hospodárstvo, biodiverzitu, vodnú odolnosť a prechod na udržateľnú energiu.

ENVE bude aktívne monitorovať realizáciu balíka Fit for 55, ktorý je kľúčový pre dosiahnutie klimatických cieľov do roku 2030. Zameria sa na posilnenie viacúrovňového riadenia v oblasti klímy a energie, vrátane zapojenia miestnych a regionálnych orgánov do Národných energetických a klimatických plánov (NECPs).

Jednou z hlavných priorít bude nový Európsky plán odolnosti voči vode, ktorý bude zahŕňať opatrenia na riešenie sucha, záplav a ochranu vodných zdrojov. ENVE bude tiež spolupracovať s Platformou nulového znečistenia na implementácii druhého monitorovacieho a výhľadového reportu.

ENVE sa bude podieľať na implementácii Európskej klimatickej adaptačnej stratégie, pričom bude pomáhať regiónom pri realizácii opatrení na zvýšenie odolnosti voči klimatickým rizikám. Osobitná pozornosť sa bude venovať iniciatívam Covenant of Mayors a Climate Pact.

ENVE bude pokračovať v práci na iniciatíve Green Deal Going Local, ktorá má zabezpečiť, aby miestne a regionálne orgány mali dostatočné nástroje na realizáciu zelenej transformácie. Pracovná skupina bude organizovať strategické diskusie a výmenu osvedčených postupov.

ENVE bude úzko spolupracovať s Európskym parlamentom, najmä s výbormi ENVI a ITRE, s Európskou komisiou, najmä generálnymi riaditeľstvami ENV, CLIMA, ENER, s Európskou environmentálnou agentúrou (EEA) a ďalšími subjektmi.

ENVE bude prispievať k rokovaniam COP30 o zmene klímy, ako aj k diskusiám o budúcnosti Cieľov udržateľného rozvoja (SDGs) po roku 2030. Okrem toho sa bude venovať témam ako ochrana biodiverzity v rámci dohovoru CBD COP16.

ENVE sa bude zaoberať legislatívnymi a nelegislatívnymi návrhmi EK na rok 2025, ako je revízia Európskeho klimatického zákona, Akčný plán pre dostupné energie, Stratégia vodnej odolnosti EÚ, revízia rámcovej smernice o vode a smernice o znižovaní emisií.

ENVE sa aktívne zapojí do kľúčových podujatí, ako je Európsky týždeň regiónov a miest, Európsky týždeň udržateľnej energie, Európsky zelený týždeň a ďalšie. Organizovať bude aj vlastné externé stretnutia, vrátane konferencie v Lodži, Poľsko.

Rok 2025 bude pre Košický samosprávny kraj a jeho predsedu Rastislava Trnku rokom zásadného diplomatického a politického angažmánu na európskej úrovni. Téma **návrhu prírodných kreditov** ako mechanizmu na podporu biodiverzity a ekosystémových služieb sa stáva jedným z najprestížnejších a najstrategickejších projektov v oblasti environmentálnej politiky, pričom Košický kraj zohráva v tomto procese významnú úlohu.

Predseda KSK bol v rámci **Európskeho výboru regiónov** vymenovaný za **spravodajcu stanoviska**, čím získal mandát zastupovať postoj regiónov a miest EÚ v rokovaníach

s európskymi inštitúciami a relevantnými partnermi. Tento proces, ktorý sa rozbehne v roku 2025, bude zahŕňať intenzívne konzultácie s **Európskou komisiou, Európskym parlamentom a Radou EÚ**, ako aj s predstaviteľmi členských štátov a odbornými organizáciami.

Vďaka systematickej práci Zastúpenia KSK v Bruseli a podpore zo strany Úradu KSK sa Košický kraj dostáva do popredia európskych diskusií o udržateľnom financovaní ochrany prírody. Tento proces nie je len technickou otázkou, ale aj významným politickým úspechom, ktorý posilňuje postavenie kraja v medzinárodných štruktúrach.

Tento rok tak bude znamenať intenzívne politické a odborné rokovania, ktorých cieľom je vytvoriť pevný a realizovateľný rámec pre **prírodné kredity**. **Košický kraj, pod vedením svojho predsedu, tak opäť dokazuje, že aj z regionálnej úrovne je možné ovplyvňovať kľúčové rozhodnutia s celoeurópskym a globálnym dopadom.**

Na konci tohto procesu dúfa KSK v **širokú podporu v Európskom výbore regiónov** a stanovisko sa stane **dôležitým názorovým východiskom pre európske inštitúcie** pri tvorbe politik v oblasti biodiverzity a udržateľného rozvoja. Pevne veríme, že prinesie jasný hlas samospráv do diskusie o budúcnosti ochrany prírody v Európe a poskytne robustný základ pre ďalšie legislatívne iniciatívy na úrovni EÚ.

2. Zastúpenie a prezentácia KSK v inštitúciách EÚ

Vďaka aktívnej prítomnosti a blízkosti k inštitúciám EÚ je jednou z prioritných úloh Zastúpenia KSK pri EÚ zviditeľniť Košický kraj na európskej úrovni, posilňovať jeho pozíciu v rámci EÚ a využívať všetky dostupné príležitosti na jeho propagáciu. **Medzi základné úlohy patrí vytváranie stabilnej a trvalej spolupráce s európskymi regiónmi a partnermi z európskych inštitúcií s cieľom dosiahnuť trvalý a udržateľný rozvoj kraja a pomôcť tak zvyšovať životnú úroveň jeho občanov. Zastúpenie sa usiluje pri organizovaní prezentačných akcií dosahovať dlhodobý cieľ – predstavovať KSK ako atraktívny región pre podnikateľský sektor a cestovný ruch s investičnými príležitosťami, jedinečnými prírodnými krásami a pozoruhodným kultúrnym dedičstvom.** Aktivity pri propagácii KSK v rámci týchto segmentov sa realizujú v závislosti od rozhodnutia a poverenia nadriadených útvarov.

V máji 2024 sa pri príležitosti dňa Európy konal deň otvorených dverí v európskych inštitúciách v Bruseli. KSK uspel a získal priestor na prezentáciu v Rade EÚ, kde Zastúpenie prezentovalo históriu kraja, zaujímavé miesta cestovného ruchu či prírodné bohatstvo. Do Rady zavítalo celkovo viac ako 8000 návštevníkov, ktorí si mohli prezrieť prezentačné stánky členských štátov a ich regiónov. **Aj v roku 2025 prebehne Deň otvorených dverí Rady EÚ, kde bude Zastúpenie prezentovať Košický kraj v spolupráci s Ministerstvom zahraničia a európskych záležitostí SR.** Región tak bude mať možnosť na svetovej pôde predstaviť kraj, podnikateľské možnosti, turizmus a kultúru pre viac ako 8000 ľudí.

3. Hlas kraja v centre EÚ – lobbying

Reprezentácie v Bruseli, ktoré zastupujú záujmy regionálnych aktérov v EÚ, si v rámci rozširujúceho sa viacúrovňového politického systému získali vynikajúce postavenie. V súčasnosti sú najviditeľnejšími ukazovateľmi rastúcej úlohy regiónov.

Moderné demokratické systémy sa už nespoliehajú na národné územné zastúpenie ako jediný spôsob premostenia štátu a spoločnosti. Na európskej scéne sa inštitúcie EÚ

čoraz viac zameriavajú na subjekty zapojené do funkčného zastupovania záujmov prostredníctvom regionálnych zastúpení.

Rozhodovanie v EÚ je často popisované ako systém a proces viacúrovňového riadenia. Inými slovami, od aktérov sa vyžaduje, aby pochádzali aj z regionálnej úrovne. EÚ je skutočne jednou z hlavných oblastí, v ktorých možno vidieť diplomáciu uskutočňovanú aktérmi z regionálnej a miestnej úrovne. **Regionálna diplomacia zohráva v tomto komplexnom procese prvoradú úlohu. Všetky tri dimenzie diplomacie, t. j. komunikácia, reprezentácia a socializácia predstavujú bežnú aktivitu, bez ktorej sa regionálne zastúpenia, ktoré chcú byť vypočuté, nezaobídu.**

V článku 11 Zmluvy o EÚ⁵ sa výslovne uvádza, že „inštitúcie udržiavajú otvorený, transparentný a pravidelný dialóg s reprezentatívnymi združeniami a občianskou spoločnosťou“. Regionálne zastúpenia patria medzi týchto spoločenských aktérov, ktorí sa úspešne usilujú o účasť na európskom rozhodovacom procese.

Pri implementácii fondov je kľúčovým prvkom zásada partnerstva, ktorá vychádza z prístupu založeného na viacúrovňovom riadení a zabezpečuje zapojenie regionálnych, miestnych, iných orgánov verejnej správy, občianskej spoločnosti, hospodárskych a sociálnych partnerov a vo vhodnom prípade výskumných organizácií a univerzít. Tento koncept je ale v praxi kritizovaný pre jeho nedôsledné uplatňovanie zo strany národných aktérov v EÚ.

S cieľom podporiť kontrolu a kontinuitu pri organizácii a naplňaní princípu partnerstva je vhodný aktér práve Zastúpenie, ktoré disponuje blízkosťou a prístupom priamo k tvorcom a metodikám vykonávania programov, a to aj vďaka kooperácii s VR. **Poznatky nadobudnuté pri výkone „auditu princípu partnerstva“ sú ďalej tlmočené určeným adresátom ako napr. EK, VR, EP atď.**

Cieľom reprezentácie KSK pri EÚ je vyvíjanie aktivít, ktoré zabezpečujú, aby bol hlas a názor regiónu stále vypočutý v rámci európskych inštitúcií ako uznávanej zainteresovanej strany, a rovnako aj na iných platformách, ktoré sú smerodajné pre tvorbu politík spôsobilých ovplyvniť rozmach kraja. Týmto sa vyvíja úsilie v záujme dosiahnutia priaznivejšej synergie európskych politík a skutočných potrieb kraja. Úsilie smeruje k tomu, aby sa relevantná európska legislatívna uberala smerom, ktorý podporuje ochranu a rozvoj kraja, a aby legislatívne a nelegislatívne akty nepoškodzovali región – nestavali ho do pozície, kde by vystupoval ako aktér v nevýhodnom postavení.

Je veľmi dôležité nielen reagovať na vzniknuté problémy, ale kľúčové je byť aktívny už pri kreovaní politík v okamihu ich formovania, aby nedochádzalo ku vzniku problémov, a to v záujme predchádzania možnému a neželanému negatívnemu dopadu v podobe konštatovania nesúladu cieľov a nástrojov, napr. kohéznej politiky s potrebami kraja a stratégiou jeho rozvoja.

Množstvo aktivít, konzultácií a formovaní legislatívnych iniciatív prebieha naprieč širokým spektrom európskych inštitúcií. Analyzovanie a vhodné používanie týchto informácií slúži ako služba včasného varovania pred neželaným a negatívnym dopadom, ktorý by v prípade pasívneho a vzdialeného prístupu nastal. Zastúpenie KSK v Bruseli sleduje dianie, zapája sa do neho a aktívne reaguje všade tam, kde je to prospešné. Zastúpenie dopĺňa aktivity ostatných útvarov kraja so zámerom najväčšieho dosahu na európske inštitúcie a legislatívu, tak aby boli využité všetky možné komunikačné kanály.

Rozvíjanie spôsobilosti pre verejné politiky je proces, pomocou ktorého KSK usiluje vplývať na politické prostredie, ktoré ho ovplyvňuje, s cieľom vytvárať budúcu hodnotu alebo chrániť súčasnú hodnotu pred akýmkoľvek neželanými zmenami v právnom prostredí.

⁵https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0011.02/DOC_1&format=PDF

Výdavky na podporu úsilia kraja v oblasti verejných politík je vhodné posudzovať vzhľadom na akékoľvek potenciálne príležitosti na tvorbu alebo ochranu hodnoty. Dotácie, granty alebo iné európske finančné mechanizmy či väčšia legitimita sú príkladom potenciálnych výhod účinného angažovania sa v politickom prostredí v Bruseli. V intencióch týchto skutočností môžeme zdôrazniť, že byť aktérom a stáť pri tvorbe legislatívy je z diaľky ťažko dosiahnuteľný míľnik. **Byť prítomný priamo na mieste, naviazať osobné kontakty, byť flexibilný, spájať sa s partnermi, vytvárať aliancie, zúčastňovať sa na stretnutiach, prezentáciách a udalostiach, ktoré umožňujú efektívnu výmenu informácií a poskytovanie pomoci je výhoda, ktorá má svoje nezastupiteľné miesto v modernej regionálnej politike.** Náklady obetovanej príležitosti pre regióny, ktoré nemajú riadne zastúpenie v Bruseli, sú príliš vysoké na to, aby boli ignorované. Úsilie sa vráti vo forme väčšieho vplyvu a legitimacy. Nech je súčasná štruktúra alebo finančná kapacita akákoľvek, je nevyhnutné, aby bola kancelária v Bruseli riadená iniciatívne, agilne a profesionálne. **Je dôležité, aby Úrad využíval súčasné osvedčené postupy a činnosti v oblasti riadenia. Patrí medzi nich strategické využívanie Zastúpenia, ktorého predstaviteľa plne chápu a oceňujú osobitné potreby regiónu, najmä pokiaľ ide o činnosti v zložitom legislatívnom a regulačnom prostredí Európskej únie.**

Zastúpenie KSK sa v priebehu roka 2024 aktívne a cielene angažovalo v intenzívnych rokovaníach na pôde európskych inštitúcií, pričom dôraz kladlo najmä na prípravné fázy politiky súdržnosti EÚ po roku 2027. Keďže rok 2024 bol kľúčovým obdobím, počas ktorého sa začali formovať základné kontúry budúceho rámca kohéznej politiky, strategickou ambíciou Zastúpenia KSK bolo nielen sledovať tento vývoj, ale aktívne do neho vstupovať a ovplyvňovať ho v prospech regionálnych záujmov. V rámci svojich aktivít kancelária dôsledne využívala možnosti na presadzovanie priorít KSK, pričom osobitne zdôrazňovala potrebu rešpektovania princípu partnerstva a zachovania výraznej regionálnej dimenzie pri nastavovaní budúcich európskych fondov. Rokovania a diskusie, ktoré sa v roku 2024 uskutočnili, položili nevyhnutný základ pre konštitutívne aktivity, ktoré budú naplno prebiehať počas roka 2025.

4. Vyhľadávanie investičných partnerov a partnerov v oblasti rozvoja vedy, techniky a inovácií

KSK vykazuje vysokú dlhodobú nezamestnanosť v porovnaní s ostatnými krajmi SR a dlhodobo patrí medzi regióny s podpriemernou podnikateľskou aktivitou. Táto situácia predstavuje významnú príležitosť pre rozvoj podnikateľských aktivít v KSK. Pre kraj sú tak príznačné ekonomické a sociálne disparity v rámci samotného regiónu, ktoré vyplývajú aj z geografického rozloženia ekonomických aktivít. Priemyselná výroba a spolu s ňou aj najväčší podiel pracovných príležitostí je koncentrovaných v okresoch mesta Košice. Tie vykazujú mieru nezamestnanosti pod hranicou celoslovenského priemeru, zatiaľ čo zvyšné okresy trpia vysokou či veľmi vysokou nezamestnanosťou.

Úlohou Zastúpenia KSK pri EÚ je aj prezentácia nášho kraja ako miesta, ktoré svojimi technologickými, inovačnými a podnikateľskými víziami, kapitálom či mladým ľudským talentom predstavuje ideálne miesto pre investičné projekty. Zastúpenie KSK pri EÚ plní v rámci svojich personálnych možností funkciu sprostredkovateľa relevantných informácií o aktuálnych projektových a grantových výzvach, najmä z európskych inštitúcií. Monitorovanie informácií a výziev by malo zefektívniť čerpanie fondov, ktoré majú za úlohu pridať na rozvoji regiónov a znížiť regionálne disparity, ktoré sú na Slovensku najvyššie v rámci EÚ. KSK je prezentovaný ako dynamický región so silným inovačným potenciálom.

5. Zapájanie KSK do siete regiónov

Vďaka členstvu a zastúpeniu KSK priamo v orgáne EÚ – v Európskom výbore regiónov a v Združení európskych regiónov, sa kraju darí úspešne prezentovať a vystupovať ako vhodný partner spolupráce. Zastúpenie je tak nástrojom k rozvoju aktivít s európskymi partnermi, podieľa sa na monitorovaní možností a vyhľadáva partnerov pre zapájanie sa do európskych projektov.

KSK je prostredníctvom členstva predsedu aktívne zapojený do siete regiónov, kde sa môže prezentovať a vystupovať ako rovnocenný regionálny partner pripravený nadväzovať spoluprácu v širokej škále oblastí.

Od roku 2019 je KSK členom Združenia európskych regiónov (AER), ktoré združuje aj regióny. KSK sa tak môže zapájať do odborných pracovných skupín, aktuálne napríklad vodíkovej, a inšpirovať sa implementáciou v iných regiónoch Európy.

Od roku 2020 je KSK členom Rady letiskových regiónov (ARC), ktorá sa venuje otázkam letísk, leteckej dopravy a ich rozvoju, zelenej transformácii a všetkým súvislostiam z tejto oblasti. ARC pravidelne informuje o novinkách, výzvach, ponúka členom zapojenie sa do spoločného konzorcia v rámci výzvy, výmenu skúseností, či návrhy na podporu rozvoja. V roku 2023 bola finalizovaná štúdia k téme región a letisko.⁶

6. Kohézna politika a jej podoba po roku 2027 – hlavná investičná politika EÚ

Kohézna politika EÚ zohráva kľúčovú úlohu v procese znižovania hospodárskych, sociálnych a územných rozdielov medzi regiónmi členských štátov. Už od svojho vzniku sa opiera o princípy solidarity a rovnakých príležitostí, čím posilňuje hospodársku súdržnosť a jednotný trh. **Deviata správa o kohézii z roku 2024 potvrdzuje jej význam a prínos, pričom zároveň poukazuje na pretrvávajúce výzvy, ktoré musia byť riešené s ohľadom na nové trendy a globálne výzvy.**

Významným úspechom kohéznej politiky je dlhodobý rast a konvergencia v členských štátoch, ktoré sa pripojili k EÚ po roku 2004. Ich priemerný HDP na obyvateľa vzrástol z približne 52 % priemeru EÚ v roku 2004 na takmer 80 % v roku 2023. Nezamestnanosť v týchto krajinách klesla z priemerných 13 % na 4 %, čo dokazuje, že kohézna politika podporuje nielen hospodársku expanziu, ale aj sociálnu stabilitu. Napriek tomu, že mnohé regióny zaznamenali pozitívny vývoj, v niektorých oblastiach, najmä v južných členských štátoch a v prechodných regiónoch, pretrvávajú problémy spojené s produktivitou a konkurencieschopnosťou.

Kohézna politika sa ukázala ako neoceniteľná v období kríz, vrátane finančnej krízy v roku 2008, pandémie COVID-19 a dôsledkov ruskej agresie proti Ukrajine. V týchto obdobiach zohrávala stabilizačnú úlohu, zabezpečovala verejné investície a podporovala zraniteľné regióny. Napríklad v rámci iniciatívy REACT-EU a Nástroja na podporu obnovy a odolnosti sa podarilo efektívne zmierniť negatívne hospodárske dopady. Odhaduje sa, že programy kohéznej politiky z obdobia 2014 – 2020 a 2021 – 2027 zvýšia HDP EÚ do roku 2030 o 0,9 %, pričom v kohéznych krajinách, **ako sú Chorvátsko, Poľsko a Slovensko, môže byť tento rast ešte vyšší.**

Sociálna súdržnosť dosiahla významný pokrok, pričom sa podarilo znížiť mieru chudoby a nezamestnanosti, najmä v krajinách východnej EÚ. V týchto krajinách sa miera chudoby

⁶ <https://www.airportregions.org/>

priblížila priemeru EÚ na úrovni 21 %, zatiaľ čo v južných štátoch stagnuje na 25 %. Napriek tomu sa medzi regiónmi stále prejavujú rozdiely v zamestnanosti, pričom menej rozvinuté oblasti dosahujú nižšiu mieru zamestnanosti (68 %) v porovnaní s rozvinutejšími regiónmi (78 %). Problematickou ostáva aj nezamestnanosť mladých a nedostatok pracovných príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím.

Demografické zmeny, starnutie populácie a odchod mladých vzdelaných pracovníkov z menej rozvinutých regiónov vytvárajú ďalšie výzvy. Kým hlavné mestá a veľké metropolitné oblasti profitujú z vysokého rastu, niektoré regióny zaostávajú, čo vedie k prehlbovaniu nerovnováh. Tento fenomén sa často označuje ako "rozvojová pasca", v ktorej sa niektoré oblasti ocitnú kvôli kombinácii slabých verejných inštitúcií, nedostatočnej infraštruktúry a odchodu talentov.

Kohézna politika je kľúčová aj v prechode na zelenú a digitálnu ekonomiku, avšak s tým súvisia nové nerovnováhy. Zatiaľ čo niektoré regióny sú pripravené využiť výhody digitálnej transformácie, iné zaostávajú pre nedostatok investícií do infraštruktúry a vzdelávania. Podobne klimatická zmena neovplyvňuje všetky regióny rovnako – pobrežné, južné a východné oblasti sú vystavené väčšiemu riziku extrémnych prejavov počasia, čo si vyžaduje ciele opatrenia na adaptáciu a zmiernenie jej dopadov.

V oblasti správy a riadenia programov kohéznej politiky stále pretrvávajú výzvy spojené so zlepšením kvality verejnej správy a efektívnejším využívaním finančných prostriedkov. Významné rozdiely v administratívnej kapacite medzi regiónmi spôsobujú nerovnomerné čerpanie fondov a efektívnosť investícií. Preto je nevyhnutné pokračovať v zjednodušovaní implementácie politík a posilňovaní regionálnej spolupráce.

Správa zdôrazňuje potrebu väčšej flexibility kohéznej politiky pri riešení nepredvídaných udalostí, pričom je nutné udržať jej dlhodobé ciele. Kohézna politika musí aj naďalej slúžiť ako nástroj na znižovanie regionálnych rozdielov, podporovať inovácie, rozvoj zručností a investície do infraštruktúry. Na dosiahnutie týchto cieľov je nevyhnutná lepšia koordinácia medzi európskymi a národnými politikami, ako aj posilnenie administratívnej kapacity regionálnych a miestnych úradov. Iba tak môže kohézna politika naďalej prispievať k udržateľnému rozvoju, prosperite a sociálnej súdržnosti celej Európskej únie.

KSK patrí medzi regióny, ktoré dlhodobo čerpajú výhody kohéznej politiky EÚ, no čelí výzvam spojeným s hospodárskou konvergenciou, nezamestnanosťou a odlivom talentov. Hoci Slovensko ako celok výrazne zvýšilo svoj HDP na obyvateľa od vstupu do EÚ, KSK stále zaostáva za národným priemerom. Regionálne rozdiely pretrvávajú najmä medzi mestskými a vidieckymi oblasťami, pričom Košice ako metropola kraja sú ekonomicky silnejšie než jeho okrajové časti.

Nezamestnanosť v kraji je od počiatku dlhodobo vyššia ako celoštátny priemer, pričom mnohé pracovné miesta sú nízkokvalifikované a nezodpovedajú požiadavkám moderného trhu práce. Tento trend posilňuje odchod mladých vzdelaných ľudí do iných častí Slovenska alebo do zahraničia. KSK vníma prínos cielenejších investícií do vzdelávania, inovácií a rozvoja podnikateľského prostredia, aby sa zvýšila konkurencieschopnosť regiónu.

Dňa 9. septembra 2024 Európska komisia zverejnila dlho očakávanú správu Maria Draghiho s názvom "Budúcnosť konkurencieschopnosti EÚropy". Draghi, bývalý prezident Európskej centrálnej banky, je známy svojou slávnou vetou "urobíme, čo bude potrebné" z roku 2012, ktorou stabilizoval eurozónu. Jeho nová správa popisuje súčasnú ekonomickú a geopolitickú

situáciu EÚ a navrhuje zmeny v politike a správe vecí verejných na podporu hospodárskej sily bloku.

Správa upozorňuje na vnútorné aj vonkajšie faktory, ktoré oslabujú pozíciu EÚ. Nízky hospodársky rast v EÚ obmedzuje schopnosť štátov poskytovať obyvateľstvu doterajší štandard života. Na vonkajšom poli stratila EÚ konkurencieschopnosť voči USA a Číne. Hlavné dôvody zahŕňajú protekcionizmus, narušenie dodávateľských reťazcov a rastúcu potrebu investícií do obrany.

Draghi identifikoval tri hlavné oblasti zlepšenia:

1. Prekonať inovačnú medzeru medzi EÚ, USA a Čínou.
2. Spojiť ekologickú transformáciu s rastom konkurencieschopnosti.
3. Posilniť európsku bezpečnosť a znižovať závislosť od tretích krajín.

Pre dosiahnutie týchto cieľov Draghi navrhuje:

- Hlbšiu integráciu jednotného trhu.
- Koordináciu priemyselnej, obchodnej a hospodárskej politiky.
- Rekordné investície do digitálnej transformácie.
- Redukciu byrokracie a zjednodušenie regulácií.

Podľa správy by bolo potrebné ročne investovať dodatočných 800 miliárd eur, čo predstavuje 5 % HDP EÚ. Financovanie by mohlo pochádzať zo súkromných aj verejných zdrojov. Jednou z možností je model Next Generation EU, ktorý bol využitý po pandémie COVID-19. Draghi navrhuje vytvorenie európskeho kapitálového trhu na uvoľnenie úsporných rezerv a podporu investícií.

Záverom Draghi zdôrazňuje, že Európa čelí "pomalému, ale existenčnému" hospodárskemu poklesu. Hoci jeho správa má silné argumenty, implementácia bude záležať na politickej vôli a schopnosti štátov prekonať svoje rozdiely v prospech spoločnej konkurencieschopnosti.

Zastúpenie KSK zdôrazňuje, že podľa EÚ, umelá inteligencia (AI) predstavuje jednu z kľúčových technologických oblastí, ktorá formuje budúcnosť hospodárstva, verejnej správy a inovácií v rámci Európskej únie. Pre kraj je AI strategickým nástrojom na posilnenie digitálnej transformácie, modernizáciu verejných služieb a podporu konkurencieschopnosti regiónu.

7. Vzdelávanie a transfer znalostí

Kraj môže prispievať prostredníctvom svojej činnosti v Bruseli ku vzdelávaniu zamestnancov kraja a krajom zriaďovaných organizácií v oblasti fungovania EÚ, jej politik, rozhodovacích procesov a tiež aktuálnych otázok európskej integrácie. Deje sa tak prostredníctvom priameho kontaktu alebo poskytnutím možnosti byť prítomný na vzdelávacích aktivitách partnerov.

Vzdelávanie a vymieňanie si skúsenosti je jedným zo stavebných prvkov projektov podporovaných EÚ. Menej rozvinuté regióny od roku 2001 dobiehajú zvyšok EÚ, čo vedie k podstatnému zníženiu rozdielu v HDP na obyvateľa. Ich vysoké miery rastu podnecuje štrukturálna transformácia, najmä presun zamestnanosti z poľnohospodárstva do odvetví s vyššou pridanou hodnotou. Niektoré z týchto regiónov využili na podporu rastu investície

do infraštruktúry a nízke náklady. Ak však reálne mzdy rastú rýchlejšie než produktivita, návratnosť investícií do infraštruktúry poklesne a výhody spojené s nízkymi nákladmi sa zmenšia, najmä v obchodovateľných odvetviach.

S cieľom zabrániť vzniku pasce rozvoja je nutné, aby menej rozvinuté regióny posilnili vzdelávanie a odbornú prípravu aktérov, zvýšili investície do výskumu a inovácií a zlepšili kvalitu svojich inštitúcií, tak ako sa to aj začalo diať v KSK.

V rámci Zastúpenia v Bruseli sa prioritizujú strategické úlohy v spojitosti s politikami EÚ, zastupovanie záujmov Košického kraja a budovanie diplomatických vzťahov s inštitúciami a zainteresovanými stranami EÚ. Je prospešné, aby sa do týchto činností zapájali ako podporná sila – stážistky a stážisti. Program Erasmus+ je preto vhodným doplnkovým nástrojom podpory činnosti KSK v Bruseli.

V roku 2022 začalo Zastúpenie realizovať stáže pre študentky a študentov stredných a vysokých škôl. Študenti, ktorí prejavia najväčšiu motiváciu alebo sa podieľajú na spoločensky prospešnej činnosti, na rotujúcom princípe, získajú skvelú kariérnu skúsenosť v slovenskej inštitúcii pôsobiacej v zahraničí a rovnako nadobudnú vedomosti z fungovania verejnej správy a pôsobenia KSK pri inštitúciách EÚ. Hlavnou náplňou práce študentov je spolupodieľať sa na všetkých relevantných aktivitách vyplývajúcich zo stanovených priorít činnosti Zastúpenia.

8. Logistika

Zastúpenie:

- Poskytuje servis regionálnym reprezentantom kraja a pracovníkom Úradu KSK pri ich rokovaní v Bruseli. Tiež zabezpečuje technickú a administratívnu pomoc ďalším regionálnym subjektom. Zástupca KSK tak sprevádza predsedu KSK počas jeho pracovných aktivít vo Výbore regiónov a organizuje celý program, čo ročne predstavuje viac ako 50 zasadnutí. Takúto službu poskytuje zástupca aj iným predstaviteľom KSK v prípade ich zahraničnej pracovnej cesty do Bruselu.
- Poskytuje zázemie rokovacích miestností krajským subjektom v prípade záujmu usporiadať v Bruseli stretnutie (obchodné, informačné, prezentačné).
- Je v rámci vytýčených úloh a cieľov k dispozícii aj rôznym ďalším subjektom z KSK – obciam, mestám, združením obcí, školským, vedeckým, kultúrnym, zdravotníckym a ďalším verejným organizáciám ako aj subjektom z neziskovej sféry alebo záujmovým združeniam či podnikateľským subjektom v rámci spolupráce.

Prebiehajúce hlavné aktivity Zastúpenia KSK pri EÚ

1. Členstvo v Európskom Výbore regiónov

Hlavný zamestnanec kancelárie, Mgr. Michal Roháč, je oficiálne potvrdený VR a členmi slovenskej delegácie na výkon úlohy koordinátora.⁷ V záujme plnenia tejto úlohy sa konajú pravidelné stretnutia so zástupcami VR, ako aj stretnutia s ostatnými národnými koordinátormi.

Zastúpenie je v aktívnom kontakte so sekretariátom komisie pre životné prostredie, klimatické zmeny a energetiku (ENVE). Spolu tvoria a zabezpečujú podpornú činnosť a aktivity komisie, čo v sebe zahŕňa aj stretnutia so zástupcami politickej frakcie Európskej ľudovej strany (EPP), ku ktorej je predseda KSK zaradený.

⁷ <https://cor.europa.eu/en/members/Pages/Delegation.aspx?country=Slovakia>

Predseda KSK je tiež členom komisie pre politiku územnej súdržnosti a rozpočet EÚ (COTER). V čase implementácie nového programového obdobia 2021 - 2027, a teda pri čerpaní fondov ako aj pri reformovaní programov, táto komisia poskytuje jej členom fórum pre riešenie problémov a ďalšie zázemie pre kontakt s inštitúciami EÚ.

2. Spolupráca s Európskou komisiou a Európskym parlamentom

Regionálne zastúpenia pri EÚ so sídlom v Bruseli sú dôležitými sprostredkovateľmi a multiplikátormi v otázkach regionálnej politiky. **Zastúpenie sa pravidelne stretáva s Generálnym riaditeľstvom EK pre regionálnu a mestskú politiku (DG REGIO) a vstupuje do kontaktu s eurokomisármi a europoslancami.**

3. Kooperácia so zastúpeniami štátnej správy v Bruseli

Štátne zastupiteľské úrady sú prirodzeným partnerom pre KSK v Bruseli. Spolupráca prebieha na kolegiálnej formálnej, ale i tej nemenej dôležitej, neformálnej úrovni. **Generálny konzulát Slovenskej republiky v Bruseli pravidelne aktívne informuje Zastúpenie KSK či už o obchodných aktivitách svojich kontaktov alebo o možnostiach aktivity v rôznych oblastiach.** Stále zastúpenie SR pri EÚ poskytuje nášmu úradu informácie k stretnutiam primárne ohľadom kohéznej politiky a pokrokov pri jej implementácii.

Styčná kancelária SR pre výskum a vývoj v Bruseli bola zriadená Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR a Centrom vedecko-technických informácií SR. Svoju činnosť začala v roku 2014. Samotná kancelária ako partner Zastúpenia sa zameriava na sledovanie európskych politík a nástrojov na podporu výskumu a vývoja s dôrazom na aktuálny rámcový program EÚ pre výskum a inovácie – Horizon Europe.

4. Európsky týždeň regiónov a miest

Európsky týždeň regiónov a miest je najväčšie každoročné podujatie venované regionálnej politike. Príprava prebieha niekoľko mesiacov v úzkej spolupráci s partnermi z iných európskych regiónov. V priebehu štvordňového každoročného podujatia mestá a regióny prezentujú svoju schopnosť podnecovať rast, vytvárať nové pracovné miesta a uplatňovať politiku súdržnosti EÚ a preukazujú význam miestnej a regionálnej úrovne pre dobrú európsku správu.

Toto podujatie sa už od svojho prvého ročníka stalo jedinečnou platformou na komunikáciu a nadväzovanie kontaktov, ktorá spája regióny a mestá z celej Európy vrátane ich politických zástupcov, pracovníkov samospráv, odborníkov a akademických pracovníkov. V rámci Európskeho týždňa regiónov a miest sa vynaložilo veľa úsilia na propagáciu práce regiónov a miest, ktoré pomocou fondov EÚ zlepšujú každodenný život občanov.⁸

Každoročne v októbri sa vyše 8 tisíc účastníkov – vrátane viac než tisícky rečníkov z celej Európy aj mimo nej – účastní na podujatí s bohatým programom, ktorý tvoria konferencie, výstavy a stretnutia určené na nadväzovanie kontaktov, pričom ústrednou témou je regionálny a miestny rozvoj. Program sa každoročne upravuje podľa konkrétneho kontextu agendy EÚ.

⁸ <https://regions-and-cities.europa.eu/>

5. Rozvoj inovácií v Košickom kraji

Košický samosprávny kraj je región, v ktorom sú zastúpené silné prvky výskumného a inovačného ekosystému. Tie máme v záujme ďalej rozvíjať aj prostredníctvom iniciatív v batériovom ekosystéme či vodíkových technológiách, ktoré sa stávajú, nielen ambicióznym, ale aj skutočne prosperujúcim a akcelerujúcim projektom tak, ako to môžeme napríklad sledovať pri rozvoji Európskej aliancie pre batérie či vzniku Slovenskej batériovej aliancie.

Je to práve Zastúpenie KSK pri EÚ, ktoré počas svojej existencie vyvinulo aktivity a vytvorilo zázemie pre naštartovanie iniciatív, ktoré promptne rozbehol predseda kraja v záujme pritiahnuť do nášho regiónu túto udržateľnú investíciu v dynamicky sa rozvíjajúcom segmente elektromobility.

Zastúpenie spolupracuje s Inovačným centrom Košického kraja. EÚ ako odpoveď na krízové dianie v Európe zvyšuje inovačný potenciál. Zavádzanie nových riešení si vyžaduje viac inovácií. Verejné investície EÚ do výskumu, vývoja a inovácií v oblasti čistých technológií sú stále veľmi nízke (na úrovni roku 2010) a musia sa rýchlo zvýšiť, aby sa zabezpečilo rýchle zavedenie obnoviteľných zdrojov energie a nízko-uhlíkových plynov, ako aj kapacít na skladovanie elektrickej energie.

Zastúpenie zapojilo vďaka Inovačnému centru a jeho vedeniu, páňovi Ing. Petrovi Breylovi, KSK do výnimočnej aktivity „Partnerstvá pre regionálne inovácie (PRI)“, ktorá je doplnkovým prístupom vychádzajúcim z pozitívnych skúseností so stratégiami inteligentnej špecializácie. Cieľom PRI je otestovať nástroje na zlepšenie koordinácie a smerovania regionálnych, vnútroštátnych a európskych inovačných politík, realizovať ekologický a digitálny prechod v Európe a riešiť inovačnú priepasť v EÚ. PRI bude pevne zakotvená v politickom rámci EÚ, pričom bude podporovať implementáciu Európskej zelenej dohody, programu Horizont Európa, politiky súdržnosti a NextGenerationEU. Partnerstvá pre regionálne inovácie slúžia ako most medzi inteligentnou špecializáciou a ostatnými politikami EÚ na podporu územnej transformácie založenej na inováciách.

Pokiaľ sa jedná o umelú inteligenciu (AI), aj v roku je 2025 kľúčovým faktorom pre ekonomický rast a tvorbu pracovných miest v regionálnom kontexte. Implementácia AI môže podporiť inovácie a výskum a vývoj, čo môže regióny posunúť vpred v technologických odvetviach. Využitie AI umožňuje zlepšiť kvalitu verejných služieb v oblastiach ako zdravotníctvo, doprava a vzdelávanie. AI môže pomôcť riešiť špecifické regionálne problémy, ako sú dopravné zápchy alebo znečistenie životného prostredia. Zastúpenie KSK bude v tejto téme nápomocné pre KSK a ICKK, pretože poskytuje prístup k informáciám, zdrojom financií a spoluprácu s inými regiónmi v rámci EÚ na podporu implementácie AI v rôznych oblastiach regionálneho rozvoja.

6. Spolupráca s ARC

ARC (Airport Regions Council/Rada letiskových regiónov) je združenie regionálnych a miestnych orgánov, ktoré majú na svojom území alebo v jeho blízkosti letisko. KSK sa v nadväznosti na pôsobenie v Bruseli stalo členom ARC, ktoré tak zastupuje záujmy svojich členov a spája širokú škálu odborných znalostí na rozhraní letísk a leteckej dopravy s miestnymi a regionálnymi politikami. Spoločným záujmom je maximalizovať prínosy letísk a minimalizovať ich vplyv na životné prostredie s cieľom zlepšiť kvalitu života občanov žijúcich v blízkosti letísk.

Víziou združenia je spojiť región a letisko a uľahčiť ich interakciu a spoluprácu na všetkých úrovniach, od správy, hospodárstva, životného prostredia, mestského plánovania až po mobilitu, a umožniť im spolupracovať na zlepšení kvality života obyvateľov, predchádzať, minimalizovať a kompenzovať negatívne vplyvy činností letísk a poskytnúť

svojim členom nástroje a znalosti na plánovanie, investovanie, zdieľanie a maximalizáciu prínosov leteckého sektora.

Poslaním je komunikovať a šíriť záujmy letiskových regiónov smerom k európskym inštitúciám a kľúčovým zainteresovaným stranám v oblasti letísk a letectva. ARC tiež udržiava pevné vzťahy s viacerými poslancami EP, ktorým záleží na rovnakých cieľoch a zdieľajú rovnakú víziu. ARC sa tiež zúčastňuje na mnohých konferenciách a politických fórach, kde sa diskutuje o politike spolu s hlavnými zainteresovanými stranami v oblasti letectva. ARC buduje profesionálnu sieť a platformu na podporu budovania a výmeny poznatkov. ARC pomáha KSK byť informovaní o súčasnom stave a predvídať zmeny v letectve tým, že umožňuje rýchly a rozsiahly prístup k výskumným štúdiám, projektom EÚ, tlačovým správam, školeniam a novinkám o aktuálnych otázkach.

Hodnotami tejto organizácie sú kvalita života občanov susediacich s letiskami, čo najmenší vplyv na životné prostredie, hospodársky rast letiskových regiónov a starostlivosť o ľudský faktor, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou tohto vývoja.

ARC sa v poslednom období podieľala na organizovaní stretnutí medzi vedením KSK a predstaviteľmi FLUGHAFEN WIEN AG (t. j. Letisko Viedeň, ktoré je majoritným vlastníkom Letiska Košice). ARC rovnako pripravilo odborné analytické výstupy pre potreby KSK, ktorý má záujem vykonávať svoje pôsobenie tak, aby mohol byť vzťah medzi regiónom a letiskom Košice obojstranne čo najviac prospešný.

V roku 2022 a 2023 prebehla spolupráca medzi KSK a ARC vo forme vypracovania letiskovej stratégie pre Košický kraj. Dokument posudzuje východiskové podmienky letiska Košice (KSK) v porovnaní s letiskami v regióne (v okruhu do 500 km). Následne selektuje najefektívnejšie možnosti rozvoja a navrhuje kroky, ktoré má KSK podniknúť. Dokument je obohatený o poznatky z exkurzií a návštev podobne veľkých letísk vo Valónsku, Katalánsku a diskusií s regionálnymi aktérmi. Autor odporúča KSK niekoľko krokov, ktoré by mohli pomôcť pri rozvoji letiska aj regiónu.

Vďaka úspešnej spolupráci na štúdií, aktívnemu záujmu o rozvoj leteckej dopravy v kraji a návštev letísk prebehlo sieťovanie s ďalšími členmi ARC. Riaditeľ ARC preto oslovil KSK s ponukou účasti v partnerstve a zapojenia sa do ďalšieho projektu. Projekt bol zameraný na cezhraničný U-Space (Urban Space), ktorý predstavuje novú dimenziu mestskej leteckej dopravy a pokročilú leteckú mobilitu. Projekt bol pod záštitou európskeho partnerstva SESAR 3 JU – Fast Track Innovation Project.

Hlavným cieľom projektu bolo nasadenie siete dronov vo verejných službách v krátkom časovom horizonte. KSK malo záujem implementovať drony ako AirTaxi v prímestskej doprave, a o ich využitie v civilnej obrane a nákladnej preprave. Projekt bol podaný v októbri 2022. Žiaľ vo februári 2023 prišiel neúspešný výsledok o zapojení.

Nakoľko je však táto téma stále viac aktuálna, cieľom je sledovať ďalšie výzvy a zapojiť sa.

7. Kooperácia s AER

Združenie európskych regiónov (AER) je najväčšia nezávislá sieť regiónov v širšej Európe, ktorá združuje regióny z 35 krajín - od Nórska po Turecko a od Ruska po Portugalsko. AER pôsobí všade na európskom kontinente, v Európskej únii aj mimo nej.

AER je miestom, kde sa stretávajú regióny z celého európskeho kontinentu: politici, úradníci, odborníci, poradcovia. S členskými regiónmi z 30 krajín je AER hlasom regionálnych orgánov od roku 1985 a zohráva kľúčovú úlohu pri uznávaní regiónov ako kľúčových hráčov v európskej výstavbe.⁹

⁹ <https://aer.eu/>

AER podporuje členov pri zlepšovaní ich politík prostredníctvom výmeny skúseností, zdieľania postupov a budovania kapacít.

Základom organizácie AER sú členské regióny. Dôležité je zapojenie členov prostredníctvom ich politikov a štátnych úradníkov, aby udržali sieť aktívnu a relevantnú. Majú kapacity na zviditeľnenie jednotlivých členov a politikov a na propagáciu ich práce, činností a aktivít.

Vďaka spolupráci s AER nadviazal KSK spoluprácu so zahraničnými regiónmi, najmä čo sa týka ekologických aspektov a vodíkových zámerov KSK. Tieto regióny poskytli KSK skúsenosti a odporúčania ako aj ďalšie kontakty, ktoré viedli ku stretnutiam a výmene informácií, napr. so zástupcami Dolného Rakúska, Rakúskej obchodnej komory, Katalánska či Malopoľského vojvodstva.

Zastúpenie KSK pri EÚ vyjadrilo v roku 2022 záujem na vzniku pracovnej skupiny pre vodík. Táto skupina predpokladá pravidelný formát aj po roku 2024 na výmenu skúsenosti s ostatnými regiónmi, čo bude mať pridanú hodnotu pre KSK.

8. Ambasádor Európskeho klimatického paktu

Zelené témy sú pre KSK kľúčové a je dôležité poukázať, že aj volení zástupcovia majú záujem o zlepšenie životného prostredia a šírenie osvedčenia na túto tému. Európsky klimatický pakt vyzýva všetkých, aby sa zapojili do opatrení v oblasti klímy a vybudovali ekologickejšiu Európu. Cieľom Európskeho klimatického paktu je informovať, inšpirovať a podporovať spoluprácu medzi ľuďmi a organizáciami, od orgánov na národnej, regionálnej a miestnej úrovni až po podniky, zväzy, organizácie občianskej spoločnosti, vzdelávacie inštitúcie, výskumno-inovačné organizácie, skupiny spotrebiteľov, ako aj jednotlivcov. Primárne ide o PR aktivity s cieľom zapojenia vplyvných ľudí venujúcich sa tejto problematike do šírenia "zelenej" osvedčenia do svojho okolia a tlačíť ich spoločne k poslancom, iným predstaviteľom samospráv a postupne smerom „nahor“.

Predseda KSK bol od roku 2020 ambasádorom Európskeho klimatického paktu. Úlohou ambasádorov je osloviť ľudí a/alebo organizácie, ktoré ešte nie sú zapojené do opatrení v oblasti zmeny podnebia; informovať, inšpirovať a podporovať opatrenia v oblasti klímy v rámci svojich spoločenstiev a sietí; ísť príkladom v boji proti zmene klímy a v ochrane životného prostredia a tvoriť pomyselný most medzi občianskou spoločnosťou, zainteresovanými stranami a EK, čo pán predseda KSK pravidelne robí prostredníctvom presadzovania a propagovania zelených aktivít v kraji.¹⁰

9. Zastúpenie KSK pri EÚ v Bruseli pripravuje región na príchod automobilky aj v roku 2023 - KSK ako zakladajúci člen Aliancie pre automobilové regióny (ARA)

Vedenie KSK na návrh Zastúpenia odsúhlasilo členstvo KSK v Aliancii pre automobilové regióny (ARA). Prvé politické stretnutie ARA sa konalo v nemeckom Lipsku 17. a 18. novembra 2022, na ktorom KSK reprezentoval Mgr. Michal Roháč, vedúci Zastúpenia KSK pri EÚ v Bruseli. Cieľom stretnutia bolo produktívne diskutovať o krátkodobých a dlhodobých stratégiách automobilového priemyslu na území EÚ. Hlavným zameraním bola podpora, ktorú automobilový priemysel v regiónoch potrebuje.

ARA je politická sieť 19 európskych regiónov so silným automobilovým a dodávateľským odvetvím, ktoré budú ovplyvnené prechodom na cestnú dopravu s nulovými emisiami. Založil ju VR počas svojho plenárneho zasadnutia v roku 2022 s cieľom zabezpečiť spravodlivý a férový prechod v automobilovom a dodávateľskom priemysle. ARA by mala zvoliť prístup, v ktorom budú regióny spolupracovať a navzájom sa od seba učiť,

¹⁰ https://climate-pact.europa.eu/get-involved/meet-our-ambassadors/rastislav-trnka_en

ako rekvalifikovať pracovníkov, posilniť regionálny rozvoj a vytvárať nové pracovné miesta. K spaľovacím motorom je v EÚ momentálne viazaných približne 600-tisíc pracovných miest, ktoré nebude možné zameniť 1:1 pri výrobe elektromotorov, a teda vzniká výzva vytvoriť nové pracovné miesta, možno aj mimo sektoru dopravy.

Automobilový priemysel je výrazne ovplyvnený ekologickou a digitálnou transformáciou a vo výrobe automobilov a pridružených službách pracuje 7,5 milióna ľudí, čo zodpovedá viac ako 6% celkovej európskej zamestnanej populácie. Prechod na bezemisné vozidlá bude mať veľký vplyv na regionálne ekosystémy automobilového priemyslu a sociálno-ekonomické štruktúry. Cieľom EÚ je znížiť do roku 2030 emisie aspoň o 55%, čo je zahrnuté v nariadení EK o znížení emisných noriem CO₂. Cieľom ARA je preto zabezpečiť, aby bol prechod v automobilovom sektore úspešný a zároveň plne podporoval ciele EÚ v oblasti klímy. Ďalším z cieľov Aliancie je znížiť vysokú závislosť EÚ na Číne vo výrobe batérií a článkov, ktoré sú pre transformáciu automobilového priemyslu nevyhnutné. Z toho dôvodu ARA 21.11.2022 podpísala memorandum s European Battery Alliance Academy o spolupráci s cieľom zabezpečiť sebestačnosť EÚ v oblasti výroby batérií. Memorandum sa zameriava na zdieľanie know-how o (re-)kvalifikácii pracovníkov. KSK má tak priamy dosah na potrebné informácie a kontakty s regiónmi, kde už dávno pôsobí automobilový priemysel. Toto prepojenie zabezpečí, že v regióne bude fungovať tento ekosystém, ktorý je potrebný ešte pred príchodom investície Volvo.

Výročná konferencia ARA v Monze, Taliansko

Na výročnej konferencii ARA sa diskutovalo o výzvach, ktorým čelí európsky automobilový sektor, vrátane prechodu na uhlíkovo neutrálnu technológiu, konkurencie z Ázie a potreby stabilného regulačného rámca. Zástupcovia 36 členských regiónov prijali **Monzskú deklaráciu**, ktorá potvrdzuje klimatické ambície EÚ, zdôrazňuje potrebu technologickej neutrality a volá po cielej podpore priemyslu a regionálnych ekosystémov.

Deklarácia žiada jasnú cestovnú mapu pre automobilové regióny, podporu pre inovácie a vývoj nízkoemisných vozidiel, infraštruktúrne investície a stabilné legislatívne prostredie. Taktiež kladie dôraz na miestne riešenia a potrebu financovania v rámci Just Transition Framework.

Počas konferencie prevzala región Lombardsko predsedníctvo Aliancie, vice-prezidentskú pozíciu obsadil Grand-Est. Aliancia posilní spoluprácu s EÚ a CoR, pričom jej práca bude základom pre správu EK o potrebných rozpočtových opatreniach na spravodlivú transformáciu automobilového sektora, očakávanú koncom roka 2025.

KSK zohralo aktívnu úlohu na podujatí, prispelo k formovaniu spoločnej pozície regiónov a aktívne presadzovalo záujmy v spravodlivej transformácii automobilového sektora.

10. Zastúpenie KSK pri EÚ v Bruseli pripravuje región na príchod automobilky – podpora kvalifikovanej pracovnej sily a plán pracovať v združení ASA v roku 2025

V súvislosti s členstvom v ARA, predložilo Zastúpenie KSK v roku 2023 návrh zapojiť sa (bez členského poplatku) do Združenia pre zručnosti v automobilovom priemysle „ASA“. Združenie ASA úzko spolupracuje s alianciou ARA vo VR a EK. Pridanou hodnotou je, že vďaka členstvu v ASA by sa KSK stal súčasťou najväčšieho európskeho partnerstva pre zručnosti, priamo podporovaného zo strany EK. Do dnešného dňa sa podarilo zapojiť do 5 európskych konzorcií partnerov, výsledkom ktorých je podanie úspešných projektových

návrhov v rámci programu Erasmus+ na rozvoj vzdelávacích projektov. Aj v roku 2025 bude možnosť na zapojenie sa do projektov v rámci tohto združenia.¹¹

Cieľom je:

- Poskytnúť implementačný rámec pre nové zručnosti post Covid krízy - Pripraviť pôdu pre agendu masívneho preškôľovania pre štáty/samosprávy/priemysel
- Poskytnutie jednotného kontaktného miesta spolu s partnermi a Komisiou pre služby svojim členom
- Vytvoriť otvorené partnerstvo, zastrešujúcu platformu pre celý automobilový ekosystém
- Systematický zber najnovších informácií o vývoji v sektore, spracovanie dát potrebných pre potreby poskytovateľov vzdelávania a praxe
- Harmonizácia definícií auto zručností pre celý EÚ auto sektor, spoločná databáza kurzov a poskytovateľov praxe, spoločné uznanie pracovných pozícií - Masívna podpora a investícia do ľudského kapitálu prostredníctvom pilotných projektov
- Zdieľanie know-how

Výhody členstva:

- Podpora zo strany Európskej komisie
- Väčšia politická váha zoskupenia vo vzťahu ku Komisii, ale aj všeobecne navonok
- Účasť a spolupráca najdôležitejších partnerov v rámci automobilového sektora
- Prístup k najnovším informáciám (nielen) v oblasti zručností a vzdelávania
- Príležitosť pre klastrovanie na území kraja
- Podpora aj pri využívaní JTF (Just Transition Fund)
- Úspešné príklady z iných regiónov – napr. projekt Moravsko-Sliezského kraja

Brusel 11. 03. 2025

Spracoval: Mgr. Michal Roháč

¹¹ <https://automotive-skills-alliance.eu/>